

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Міжнародне право»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»

ХАРКІВ
2019

Програма навчальної дисципліни «Міжнародне право» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» / за заг. ред. В. М. Стешенка. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 30 с.

У к л а д а ч і : СТЕШЕНКО Володимир Миколайович
ТАРАСОВ Олег Володимирович
СЕРДЮК Олександр Васильович
КУДАС Ірина Борисівна
СЕНАТОРОВА Оксана Василівна
СІВАШ Олена Михайлівна
ГАЛАН Вікторія Олександрівна
АББАКУМОВА Дарина В'ячеславівна

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 09.09.2019 р.)

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Опис предмета курсу.....	6
3. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	7
4. Програма навчальної дисципліни.....	9
5. Оцінювання рівня знань студентів.....	20
5.1. Загальні положення.....	20
5.2. Поточний контроль (ПК).....	21
5.3. Індивідуальна робота студентів.....	22
5.4. Підсумковий контроль знань (ПКЗ).....	23
5.5. Критерії оцінювання успішності студентів.....	24
6. Список рекомендованої літератури.....	25

1. ВСТУП

«Міжнародне право» є нормативною (обов'язковою) навчальною дисципліною при підготовці фахівців за спеціальністю 081 «Право».

Міжнародне право є особливою правовою системою, головною призначення якої полягає в забезпеченні міжнародного миру та безпеки, сталого розвитку міжнародного співтовариства в політичній, економічній, духовно-культурній та інших сферах діяльності. Вивчення цієї дисципліни дасть можливість студентам отримати знання з історії, теорії та практики міжнародно-правового регулювання відносин між державами та іншими суб'єктами міжнародного права, а також щодо імплементації міжнародно-правових зобов'язань України в національний правопорядок.

У межах програми студентам висвітлюються: поняття та особливості міжнародного публічного права; історія становлення та розвиток міжнародного права; суб'єкти міжнародного права; джерела міжнародного права; взаємодія міжнародного та національного права; право міжнародних договорів; право зовнішніх зносин; право міжнародних організацій; міжнародне право прав людини та інші галузі міжнародного права.

У результаті опанування навчального матеріалу студенти повинні:

– **знати** поняття «міжнародне право» як правову систему, науку, навчальну дисципліну; основні етапи становлення та розвитку міжнародного права; коло суб'єктів міжнародного права та їх основні ознаки; специфіку правового статусу міжнародних організацій; систему джерел міжнародного права; механізми імплементації норм міжнародного права в національні правопорядки держав; порядок укладення, функціонування, припинення та зупинення дії міжнародних договорів; підстави, види та форми міжнародно-правової відповідальності держав та індивідів; міжнародно-правовий режим морського, повітряного і космічного просторів; міжнародно-правові підстави зміни державної те-

риторії; порядок здійснення дипломатичних та консульських зносин; особливості міжнародно-правового захисту прав людини, основи міжнародного права в період збройних конфліктів та ін.;

– **вміти** формулювати ключові поняття і терміни міжнародного права; проводити порівняльно-правовий аналіз міжнародного права та національного права України, навчально-методичної та наукової літератури з міжнародного права; визначати особливості та загальні закономірності розвитку універсального і регіонального міжнародного права; застосовувати набуті знання у практичній професійній діяльності.

З усіх питань щодо підготовки до іспиту студентам рекомендується звертатися на кафедру.

2. ОПИС ПРЕДМЕТА КУРСУ

Курс	Рівень і ступінь вищої освіти, галузь знань і спеціальність	Характеристика навчального курсу (структура кредиту)
<p>Кількість кредитів ЄКТС / ECTS:</p> <p>Змістових модулів: 3</p> <p>Загальна кількість годин: 135</p> <p>Тижневих годин: 10</p>	<p>Перший (бакалаврський) рівень</p> <p>«Бакалавр»</p> <p>08</p> <p>«Право»</p> <p>081</p> <p>«Право»</p>	<p>Обов'язкова:</p> <p>Змістовий модуль I Лекції: 14 Практичні заняття: 12</p> <p>Змістовий модуль II Лекції: 14 Практичні заняття: 10</p> <p>Змістовий модуль III Лекції: 10 Практичні заняття: 6</p> <p>Вид контролю: поточний контроль, іспит</p>

*69 годин самостійної роботи включають 12 годин індивідуальної роботи.

3. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Тема	Всього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (44 години)

1	Поняття та особливості міжнародного публічного права	8	2	2	4
2	Суб'єкти міжнародного права	12	4	4	4
3	Джерела міжнародного права	10	4	2	4
4	Право міжнародних договорів	8	2	2	4
5	Співвідношення та взаємодія міжнародного і національного права	6	2	2	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (57 годин)

6	Міжнародне право прав людини	10	4	2	4
7	Право зовнішніх зносин	8	2	2	4
8	Право міжнародної безпеки	4	-	-	4
9	Міжнародне гуманітарне право	8	2	2	4
10	Право міжнародних організацій	8	2	2	4
11	Право Європейського Союзу	3	-	-	3
12	Міжнародне економічне право	2	-	-	2
13	Територія у міжнародному праві	6	2	2	2
14	Міжнародне морське право	4	2	-	2
15	Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право	2	-	-	2
16	Міжнародне екологічне право	2	-	-	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.
ПРАВО РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ
І МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

(34 години)

17	Право розв'язання міжнародних спорів	6	2	-	4
18	Міжнародне правосуддя	8	2	2	4
19	Право міжнародної відповідальності	12	4	2	6
20	Відповідальність індивідів за міжнародним кримінальним правом	8	2	2	4
	Разом	135	38	28	69*

*69 годин самостійної роботи включають 12 годин індивідуальної роботи.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Поняття та особливості міжнародного публічного права

Історія міжнародного права. Вестфальський конгрес 1648 р. Поняття, природа, система, джерела, суб'єкти та функції сучасного міжнародного публічного права. Особливості міжнародного права, що відрізняють його від національного права. Співвідношення міжнародного публічного права і міжнародного приватного права. Міжнародне право та інші міжнародні нормативні системи (політична, економічна, морально-етична та інші). Прояви міжнародно-правового нігілізму у сучасній зовнішньополітичній практиці держав. Міжнародне право і глобальні проблеми людства.

Суб'єкти міжнародного права

Поняття та концепції суб'єкта міжнародного права. Класифікація суб'єктів міжнародного права. Характеристика міжнародної правосуб'єктності та її складових (персоноздатність, дієздатність і деліктоздатність).

Організації національно-визвольних рухів (народи (нації), що виборюють незалежність) як суб'єкти міжнародного права. Право народів (націй) на самовизначення. Держава як суб'єкт міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність субнаціональних територіальних одиниць (суб'єктів федерацій, автономій та ін.). Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень (Святий престол / Ватикан, Мальтійський орден та ін.). Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міждержавних організацій (ММУО). Питання про визнання міжнародної правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій (МНУО) і

транснаціональних корпорацій (ТНК). Людина як суб'єкт міжнародного права. Необхідність подолання антропологічного нігілізму в доктрині міжнародного права.

Поняття та теорії визнання у міжнародному праві. Види, форми і засоби визнання у міжнародному праві. Поняття правонаступництва і континуїтету держав у міжнародному праві. правонаступництво держав щодо міжнародних договорів. правонаступництво держав щодо державної власності. правонаступництво держав щодо державних архівів. правонаступництво держав щодо державних боргів. правонаступництво України щодо колишнього СРСР та континуїтет щодо Української РСР.

Джерела міжнародного права

Поняття, структура і класифікація норм міжнародного права. Поняття, класифікація і юридичний зміст основних принципів міжнародного права, їх місце в системі норм. Юридична сила норм міжнародного права та їх ієрархія. Кодифікація міжнародного права. Роль Комісії міжнародного права ООН у кодифікації міжнародно-правових норм.

Поняття і види джерел у міжнародному праві. Традиційні і нові форми втілення міжнародно-правових норм. Міжнародний договір. Міжнародно-правовий звичай. Загальні принципи права, що визнаються цивілізованими націями. Рішення міжнародних і національних судів. Доктрина. «М'яке» міжнародне право. Акти міжнародних міжурядових організацій. Односторонні акти держав.

Право міжнародних договорів

Поняття і джерела права міжнародних договорів. Поняття і класифікація міжнародних договорів. Сторони в міжнародному договорі. Договірна правоздатність держав, міжнародних міжурядових організацій і та інших суб'єктів. Право на участь в договорі; договори і треті держави.

Форма, структура, найменування і мова міжнародних договорів. Стадії укладення міжнародного договору. Реєстрація та опублікування договорів. Тлумачення міжнародних договорів. Дія та дійсність міжнародного договору. Підстави і наслідки недійсності міжнародного договору. Припинення міжнародних договорів і зупинення їх дії. Вплив збройного конфлікту на міжнародні договори.

Співвідношення та взаємодія міжнародного і національного права

Теорії взаємодії міжнародного і національного права. Взаємовплив міжнародного і національного права. Національно-правова імплементація міжнародних зобов'язань держав. Інкорпорація (трансформація), рецепція, відсилання. Українське законодавство про співвідношення міжнародного і національного права. Застосування практики Європейського Суду прав людини у рамках вітчизняного правопорядку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ОСНОВНІ ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Міжнародне право прав людини

Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Етапи розвитку міжнародно-правового регулювання захисту прав людини. Проблематика прав людини у діяльності Ліги Націй. Доктрина прав людини у сучасному міжнародному праві. Джерела міжнародного права людини: міжнародно-правові звичаї, загальні принципи права, міжнародні договори. Значення актів «м'якого» міжнародного права.

Основні підходи до класифікації прав людини. Абсолютні права та права, що підлягають обмеженню. Підстави та критерії правомірного обмеження прав людини. Позитивні та негативні

права. Універсальні та спеціальні права. Громадянські і політичні права. Соціальні, економічні і культурні права. Колективні права.

Взаємодія універсального та регіонального рівнів захисту прав людини: нормативні та інституційні аспекти. Система захисту прав людини в рамках ООН. Африканська та міжамериканська система захисту прав людини. Захист прав людини в рамках Ради Європи. Європейський Союз і права людини. Формування нових регіональних систем захисту прав людини.

Характеристика базових договорів універсального та регіонального типу. Особливості «каталогу прав людини» міжнародних договорів. Методи та принципи тлумачення договорів у сфері міжнародного захисту прав людини. Застереження. Умови відступу від договірних зобов'язань. Особливості контрольних механізмів міжнародних договорів у сфері захисту прав людини. Взаємодія політичного та правового моніторингу. Процедури реалізації контрольних повноважень судовими та квазісудовими органами.

Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення зобов'язань у сфері захисту прав людини.

Особливості міжнародно-правового захисту окремих категорій населення: діти, жінки, біженці, особи з інвалідністю.

Право зовнішніх зносин

Зовнішні зносини в сучасному світі. Поняття, джерела та принципи права зовнішніх зносин. Органи зовнішніх зносин держави. Дипломатичні представництва, їх функції та порядок утворення. Правова природа дипломатичних привілеїв та імунітетів. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв. Особисті дипломатичні привілеї та імунітети. Консульські установи, їх функції та порядок утворення. Привілеї та імунітети консульських установ. Особисті консульські привілеї та імунітети. Спеціальні місії. Привілеї та імунітети спеціальних місій та їх персоналу. Зовнішні зносини за участю міжнародних міжурядових

організацій. Привілеї та імунітети органів зовнішніх зносин міжнародних організацій та їх персоналу.

Право міжнародної безпеки

Право міжнародної безпеки та міжнародно-правові принципи її забезпечення. Система колективної безпеки. Регіональні системи міжнародної безпеки. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та скорочення озброєнь. Заходи зміцнення довіри і міжнародний контроль обмежень озброєнь та роззброєння.

Міжнародне гуманітарне право

Поняття, предмет, джерела та принципи міжнародного гуманітарного права. Міжнародне гуманітарне право і споріднені галузі: міжнародне право прав людини, міжнародне кримінальне право і право колективної безпеки (*jus ad bellum vs jus in bello*). Види збройних конфліктів: міжнародний і неміжнародний. Особливості опосередкованого (проху) збройного конфлікту; кваліфікація збройного конфлікту між Україною і РФ. Категорії учасників і неучасників збройних конфліктів. Обмеження методів і засобів ведення війни. Міжнародно-правовий захист жертв війни, цивільних об'єктів і культурних цінностей. Міжнародний рух Червоного Хреста; захисна функція емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристалу. Міжнародна відповідальність держав та індивідів за порушення норм міжнародного гуманітарного права. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права в українському законодавстві.

Право міжнародних організацій

Поняття, джерела та принципи права міжнародних організацій. Поняття та ознаки міжнародної міжурядової організації. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій. Класифікація міжнародних міжурядових організацій.

Організація Об'єднаних Націй: цілі, принципи, структура та спеціалізовані установи ООН. Статут ООН 1945 р. Регіональні міжнародні міжурядові організації. Організація з безпеки і співробітництва в Європі: установчі документи, цілі, головні органи та основні напрями діяльності. Організація Північноатлантичного договору: цілі, принципи, структура. Рада Європи: цілі, принципи, структура. Міжнародні неурядові організації.

Право Європейського Союзу

Правова і політична природа Європейського Союзу. Інституційна система Європейського Союзу. Набуття членства в Європейському Союзі: критерії і процедура. Правовий статус держав-членів у Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу. Джерела первинного права Європейського Союзу. Поняття *acquis communautaire*. Джерела вторинного права Європейського Союзу. Особливості дії права Європейського Союзу в національних правових системах держав-членів (верховенство і пряма дія права Європейського Союзу). Правове регулювання співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Міжнародне економічне право

Поняття, предмет і система міжнародного економічного права. Суб'єкти міжнародного економічного права. Джерела та принципи міжнародного економічного права. Міжнародне торговельне право. Право Світової організації торгівлі (СОТ). Міжнародне фінансове право. Міжнародне інвестиційне право. Міжнародне транспортне право.

Територія у міжнародному праві

Поняття та види територій у міжнародному публічному праві. Поняття територіального верховенства, правова природа і

склад державної території. Державні кордони та їх правовий режим. Делімітація, демаркація і редемаркація державних кордонів. Правові підстави зміни державної території. Заборона застосування сили або погрози силою щодо території держави. Принципи територіальної цілісності, недоторканності й непорушності державних кордонів. Протиправні зміни державної території. Зміна державних кордонів України у ХХ ст. Оренда державної території України. Території з особливим правовим режимом. Міжнародно-правовий режим Антарктики. Режим судноплавства по Дунаю.

Міжнародне морське право

Поняття, джерела та принципи міжнародного морського права. Класифікація та правовий статус морських просторів згідно з Конвенцією ООН з морського права 1982 р. Прапор судна. Значення і способи відрахування вихідних ліній для визначення ширини територіального моря. Правовий статус і режим внутрішніх вод. Правовий статус і режим територіального моря. Правовий статус і режим прилеглої зони. Правовий статус і режим виключної економічної зони. Правовий статус і режим континентального шельфу. Правовий статус і режим архіпелажних вод. Правовий статус і режим відкритого моря; свободи відкритого моря. Правовий статус і режим Міжнародного району морського дна. Правовий статус і режим міжнародних проток та міжнародних каналів. Правовий режим Арктики.

Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право

Поняття, виникнення та розвиток міжнародного повітряного права. Принципи та джерела міжнародного повітряного права. Правовий режим повітряного простору України. Польоти у міжнародному повітряному просторі. Правове регулювання комерційної діяльності у міжнародних повітряних сполученнях. Інсти-

туційна складова міжнародного повітряного права. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО). Відповідальність за шкоду, заподіяну іноземним повітряним судном третім особам на поверхні.

Виникнення та розвиток міжнародного космічного права. Міжнародно-правове регулювання правовідносин, що виникають у результаті діяльності з дослідження та використання космічного простору. Форми і напрями міжнародного співробітництва в космічній галузі. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл. Космічні об'єкти. Правовий статус космонавтів. Комерційна діяльність у сфері використання та дослідження космічного простору.

Міжнародне екологічне право

Поняття міжнародного екологічного права (проблема визначення). Становлення міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища. Джерела міжнародного екологічного права. Принципи міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища. Інституційний механізм міжнародного екологічного права. Конвенція про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті 1991 р. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуська конвенція) 1998 р.

Міжнародне співробітництво у сфері попередження зміни клімату. Форми міжнародного співробітництва у сфері попередження зміни клімату. Віденська конвенція про охорону озонowego шару 1985 р. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 р. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1997 р. Паризька угода про зміну клімату 2015 р. Міжнародні інституції та їх вклад у попередження зміни клімату. Участь України у міжнародному співробітництві у сфері попередження зміни клімату.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

ПРАВО РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ І МІЖНАРОДНО–ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Право розв'язання міжнародних спорів

Мирне вирішення спорів та відмови від застосування сили при вирішенні спорів як міжнародно-правові зобов'язання сучасних держав. Значення діяльності Ліги Націй та ООН для закріплення принципу мирного вирішення міжнародних спорів. Сучасні джерела принципу мирного вирішення спорів: міжнародні договори та міжнародний звичай.

Сутність та ознаки міжнародного спору як юридичного факту. Розмежування міжнародної ситуації (міжнародного конфлікту, зіткнення) та міжнародного спору.

Поняття, ознаки та класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів. Характеристика дипломатичних (політичних) засобів. Посередництво. Примирення. Обслідування (розслідування). Добрі послуги. Переговори.

Загальна характеристика правових засобів : судові та квазі-судові процедури. Особливості процедури та умови обов'язковості рішень. Участь міжнародних організацій у забезпеченні мирного вирішення міжнародних спорів.

Особливості вирішення міжнародних спорів за участю фізичних осіб та недержавних суб'єктів (у сфері захисту прав людини, інвестиційної діяльності тощо).

Міжнародне правосуддя

Міжнародні суди: поняття та класифікація. Особливості судової та консультативної юрисдикції міжнародних судів. Виконання рішень міжнародних судів. Міжнародний Суд ООН. Регіональні й спеціальні міжнародні судові установи. Міжнародний трибунал з морського права (International Tribunal for the Law of

the Sea / ITLOS). Орган розв'язання спорів Світової організації торгівлі (Dispute Settlement Body / DSB). Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (International Centre for Settlement of Investment Disputes / ICSID). Міжнародний центр з врегулювання спорів (International Centre for Dispute Resolution / ICDR). Постійна палата третейського суду (Permanent Court of Arbitration / PCA). Міжнародні арбітражні (третейські) суди.

Право міжнародної відповідальності

Поняття, принципи, джерела та суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Види міжнародної відповідальності: об'єктивна (відповідальність за ризик) і суб'єктивна (відповідальність за правопорушення). Текст статей про відповідальність держав 2001 р. Юридичні та фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності держав. Приписування порушення державі. Ознаки і види міжнародних правопорушень. Особливості відповідальності держав за серйозні порушення імперативних норм (агресію, геноцид, серйозні порушення прав людини і міжнародного гуманітарного права). Відповідальність за шкоду, завдану іноземним приватним особам: особливі умови дипломатичного захисту. Обставини, що виключають міжнародну протиправність діянь. Реалізація міжнародно-правової відповідальності. Форми відшкодування шкоди, заподіяної міжнародним правопорушенням: реституція, компенсація і сатисфакція. Контрзаходи і санкції у міжнародному праві. Міжнародно-правова відповідальність за правомірну діяльність (відповідальність за ризик).

Відповідальність індивідів за міжнародним кримінальним правом

Розвиток міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю: міжнародне кримінальне право, транснаціональне кримінальне право і правова допомога у кримінальних справах. Національна і міжнародна кримінальна юрисдикція; принципи

кримінальної юрисдикції держав.

Поняття, предмет і джерела міжнародного кримінального права. Загальні принципи міжнародного кримінального права. Міжнародні злочини: поняття, елементи і класифікація. Контекстуальні елементи геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та злочину агресії.

Розвиток міжнародної кримінальної юстиції: від Нюрнбергу до Гааги. Міжнародний кримінальний суд: застосовне право, юрисдикція, судоустрій і процедура провадження. Особливості комплементарної юрисдикції Міжнародного кримінального суду. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо України. Особлива роль і захист потерпілих в Міжнародному кримінальному суді. Співробітництво Міжнародного кримінального суду з ООН і державами.

Міжнародне співробітництво в боротьбі з транснаціональними злочинами. Поняття транснаціональної організованої злочинності. Боротьба з тероризмом, піратством, корупцією, торгівлею людьми і кіберзлочинністю. Міжнародне співробітництво у сфері правової допомоги у кримінальних справах. Екстрадиція.

5. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

5.1. Загальні положення

Оцінювання рівня знань студентів з навчальної дисципліни «Міжнародне право» здійснюється відповідно до Положення про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, затвердженого наказом ректора університету від 26 червня 2015 р. № 127: https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/polozhennia_monitoryng_znan_stud.pdf

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів із міжнародного права здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за **100-бальною шкалою**.

Завдання ПК та індивідуальної роботи студентів оцінюються в діапазоні **від 0 до 60 балів**; завдання, що виносяться на ПКЗ, – **від 0 до 40 балів**.

5.2. Поточний контроль (ПК)

Загальним об'єктом оцінювання поточного контролю (ПК) виступає відповідна частина програми навчальної дисципліни «Міжнародне право».

ПК складається з трьох змістових модулів. Перший модуль «Основи міжнародного права» складається із 5 тем (6 практичних занять). Другий модуль «Основні галузі міжнародного права» складається з 11 тем (5 практичних занять). Третій модуль «Право розв'язання міжнародних спорів і міжнародно-правова відповідальність» складається з 4 тем (3 практичних занять).

Завдання ПК – перевірка розуміння та засвоєння матеріалу з міжнародного права, умінь самостійно опрацювати міжнародно-правові нормативні та літературні джерела, публічно чи письмово представити певний матеріал, здатності осмислити зміст тем.

Об'єктами ПК знань студентів є успішність на практичних заняттях та виконання індивідуальної роботи.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожного змістового модуля.

Критерії оцінювання: систематичність, активність та успішність роботи студента на практичних заняттях – **від 0 до 4 балів** за одне заняття.

Підсумкові бали за результатами ПК оформлюються під час останнього практичного заняття.

Сума балів за ПК може складати максимально **56 балів**.

Результати ПК знань студентів вносяться до екзаменаційної відомості та є основою для визначення загальної успішності студента і враховуються (за необхідності) при виставленні балів підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ).

У разі невиконання завдань ПК з об'єктивних причин студенти мають право, за дозволом декана (викладача), скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок складання визначає кафедра.

5.3. Індивідуальна робота студентів

Індивідуальна робота студентів (індивідуальні навчально-дослідні завдання) із міжнародного права може включати такі види: участь у роботі студентського наукового гуртка (проблемної групи) з міжнародного права, студентських конференціях, конкурсах, олімпіадах; написання рефератів та їх презентація; анотація прочитаної додаткової літератури; складання бібліографічного опису літератури; переклад іноземних текстів встановлених обсягів тощо.

Вибір студентом видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та попереднім узгодженням з викладачем. Завдання для індивідуальної роботи студент отримує на початку навчального року.

Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює викладач, який веде практичні заняття у студентській навчальній групі. Результати індивідуальної роботи оцінюються не пізніше ніж за 15 днів до початку екзаменаційної сесії, під час якої він має скласти іспит з навчальної дисципліни «Міжнародне право».

За індивідуальну роботу студент може отримати максимумо **4 бали**.

5.4. Підсумковий контроль знань (ПКЗ)

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів із міжнародного права здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за **100-бальною шкалою**.

Завдання ПК та індивідуальної роботи студентів оцінюються в діапазоні **від 0 до 60 балів**; завдання, що виносяться на ПКЗ, – **від 0 до 40 балів**.

ПКЗ з міжнародного права проводиться у формі іспиту з основних питань, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання з міжнародного публічного права із сучасними політико-правовими проблемами міжнародних відносин.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють увесь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань, порядок і час їх складання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року. До екзаменаційного білета включаються три питання з міжнародного права.

До відомості обліку підсумкової успішності вносяться **сумарні результати** в балах за ПК, індивідуальну роботу студентів та ПКЗ.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Міжнародне право» виставляється в індивідуальний план студента згідно з такою шкалою:

5.5. Критерії оцінювання успішності студентів

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	За національною системою	За системою Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80–89
C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75–79
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70–74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–69
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	20–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1–19

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2018. 760 с.

Витцтум В. Г. Международное право: учебник: пер. с нем. Москва: Инфотропик Медиа, 2015. 1072 с.

Гердеген М. Міжнародне право: підручник: пер. з нім. Київ: К.І.С., 2011. 516 с.

Енциклопедія міжнародного права: у 3 т.; редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін. Київ: Академперіодика, 2014–2019.

Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом: пер. з англ. Харків: Консум, 2000. 592 с.

Міжнародне право: навч. посіб.; за ред. М. В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 336 с.

Міжнародне право. Основи теорії: підручник; за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002. 608 с.

Міжнародне публічне право: підручник: у 2 т.; за заг. ред. В. В. Мицика. Харків: Право, 2018–2019.

Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т.; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. Київ: НАУ, 2012–2013.

Міжнародне публічне право: підручник; за ред. В. М. Репецького. Київ: Знання, 2012. 437 с.

Нгуен Куок Динь. Международное публичное право: в 2-х т. / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. Киев: Сфера, 2000–2001.

Додаткова:

Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародно-правова природа та повноваження. Харків: Право, 2016. 254 с.

Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки держави в міжнародному праві. Одеса: Фенікс, 2015. 578 с.

Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 379 с.

Анцилотти Д. Курс международного права: пер. с итал.; под ред. Д. Б. Левина. Москва: Иностран. лит., 1961. Т. 1: Введение – общая часть. 447 с.

Аречага Э. Х. Современное международное право: пер. с исп.; под ред. Г. И. Тункина. Москва: Прогресс, 1983. 480 с.

Баскин Ю. Я. История международного права / Ю. Я. Баскин, Д. И. Фельдман. Москва: Междунар. отношения, 1990. 208 с.

Брунли Я. Международное право: в 2 кн.: пер. с англ.; под ред. Г. И. Тункина. Москва: Прогресс, 1977.

Буроменский М. В. Политические режимы государств в международном праве (Влияние международного права на политические режимы государств). Харьков: Ксилон, 1997. 244 с.

Ваттель Э. де. Право народов или принципы естественного права, применяемые к поведению и делам наций и суверенов: пер. с фр. Москва: Госюриздат, 1960. 719 с.

Грабарь В. Э. Материалы к истории литературы международного права в России (1647–1917); научн. ред., автор биогр. очерка, сост. библиографии У. Э. Батлер; отв. ред. и автор предисл. В. А. Томсинов. Москва: Зерцало, 2005. XL, 847 с.

Гроций Г. О праве войны и мира. Три книги, в которых объясняется естественное право и право народов, а также принципы публичного права: пер. с лат.; под общ. ред. С. Б. Крылова. Москва: Ладомир, 1994. 868 с.

Гусейнов Л. Г. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. Киев: Ин-т государства и права НАН Украины, 2000. 316 с.

Дмитрієв А. І., Муравйов В. І. Міжнародне публічне право: навч. посіб.; відп. ред. Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губерський. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 638 с.

Задорожний А. В. Оправдать любой ценой. Агрессивная война Российской Федерации против Украины и трансформация российского видения международного права. Київ: К.І.С., 2016. 455 с.

Задорожній О. В. Анексія Криму – міжнародний злочин. Київ: К.І.С., 2015. 576 с.

Задорожній О. В. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права. Київ: К.І.С., 2015. 712 с.

Земан І. В. Наука міжнародного права у Львівському університеті; за наук. ред. В. М. Репецького. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 320 с.

Ідея порівняльного міжнародного права: pro et contra: Збірник наукових праць на честь іноземного члена НАН України та НАПрН України Уільяма Елліотта Батлера. Київ; Львів: Ліга-прес, 2015. 536 с.

Кулеба Д. І. Участь України в міжнародних організаціях. Правова теорія і практика. Київ: Промені, 2007. 304 с.

Кульов А. В. Міжнародно-правовий режим Дунаю: минуле, сьогодення, майбутнє; за ред. О. В. Задорожнього. К.: Фенікс, 2011. 265 с.

Лисик В. М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста у міжнародному праві. Одеса: Фенікс, 2012. 208 с.

Марусяк О. В. Анексія Криму Російською Федерацією як злочин агресії проти України: міжнародно-правові аспекти. Чернівці: «Місто», 2016. 220 с.

Медведева М. О. Теоретичні та практичні аспекти реалізації міжнародно-правових норм у галузі охорони навколишнього середовища. Київ: Фенікс, 2012. 479 с.

Мельник С. А. Односторонние акты государств в современном международном праве. Одесса: Фенікс, 2011. 336 с.

Мережко А. А. История международного-правовых учений: учебное пособие. Київ: Таксон, 2006. 494 с.

Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-річчя проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник та ін.; за ред. проф. М. М. Микієвича. Львів: ЛА «Піраміда», 2013. 320 с.

Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків: Бровін О. В., 2018. 290 с.

Міжнародний і національний захист прав людини та права біженців: навч. посіб.; за ред. М. В. Буроменського. Харків, 2004. 198 с.

Нуруллаєв І. С. О. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією. Київ: Алерта, 2009. 160 с.

Оппенгейм Л. Международное право: в 2 т.: [пер. с 6-го англ. изд.]; под ред. и с предисл. С. Б. Крылова; доп. Г. Лаутерпахтом. Москва: Госиздат иностр. лит., 1948. Т. 1, полутом 1: Мир. 407 с.

Репецький В. М. Дипломатичне і консульське право: підручник. Львів: Більбос, 2002. 352 с.

Ржевська В. С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека. Київ: Промені, 2005. 254 с.

Сорокун В. М. Міжнародно-правовий захист права на свободу совісті та віросповідання. Харків: Константа, 2010. 252 с.

Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір: навчальний посібник. 2-ге вид., змінене. Харків: Право, 2019. 392 с.

Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського: моногр. / авт. кол.; за ред. В. М. Репецького, В. В. Гутника. Львів; Одеса: Фенікс, 2017. 564 с.

Тарасов О. В. Зі спадщини харківської школи міжнародного права (Фрагменти рукопису Т. Ф. Степанова «Право Народів і Дипломатія» 1844 р.). Харків: Оберіг, 2016. 40 с.

Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посіб.; за заг. ред. В. Е. Теліпко. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.

Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / [О. В. Сердюк, Ю. В. Щокін, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2019. 404 с.

Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право / [Антонович М. М. та ін.]; Українська асоціація міжноро-

дного права. Київ: К.І.С., 2014. 712 с.

Фердросс А. Международное право: пер. с нем.; под ред. Г. И. Тункина. Москва: Иностран. лит., 1959. 652 с.

Хайд Ч. Международное право, его понимание и применение США: в 6 т.: пер. с англ.; под ред. В. Н. Дурденевского. Москва: Изд-во иностран. лит., 1950. Т. 1. 524 с.

Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. 2-ге вид., виправл. і доповн. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

Навчальне видання

Електронне видання

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Міжнародне право»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»

Укладачі: СТЕШЕНКО Володимир Миколайович,
ТАРАСОВ Олег Володимирович,
СЕРДЮК Олександр Васильович,
КУДАС Ірина Борисівна,
СЕНАТОРОВА Оксана Василівна,
СІВАШ Олена Михайлівна,
ГАЛАН Вікторія Олександрівна,
АББАКУМОВА Дарина В'ячеславівна

Відповідальний за випуск *В. М. Стешенко*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*